

POLITIET

Det kgl. barne- og likestillingsdepartement
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Deres referanse

Vår referanse
2008/00098-3

Dato
28.10.2008

Høring – forslag til endringer i gjeldsordningsloven

Viser til høringsbrev av 18. juli 2008 vedrørende forslag til endringer i gjeldsordningsloven.

Egenforsøk og økonomisk rådgivning i kommunene

Etter vår oppfatning er det helt klart behov for en presisering av rettsstilstanden på dette området. Per i dag blir vilkåret om eget forsøk, praktisert ulikt etter hvor i landet man befinner seg.

Vi er for at vilkåret om utenrettslige forslag videreføres da det har mange positive sider ved seg. For det første mener vi hensynet til skyldner tilsier at vilkåret om eget forsøk bør opprettholdes. Det å komme inn under en rettslig gjeldsordning, er for mange en vanskelig prosess hvor man pålegges plikter og en økonomisk livsførsel innenfor konkrete rammer. Etter vår oppfatning krever dette i mange tilfeller at skyldner er mentalt forberedt på å innordne seg disse vilkår for en bestemt periode. Dersom de ikke gjør det, risikerer de at gjeldsordningen blir opphevet. For skyldner er dette svært uheldig da man som den klare hovedregel kun kan få gjeldsordning en gang i livet. Kravet om eget forsøk innebærer en stor grad av egen involvering for skyldner. Dette fremmer en bevisstgjøring om å ta tak i sine økonomiske problemer og eventuelt endre livsførsel dersom det er nødvendig. Kravet om eget forsøk er derfor viktig fordi det tvinger skyldner til selv å ta tak i sine problemer, samt at det har en forberedende effekt som kan redusere antall opphevelsesbegjæringer. I tillegg er det en mulighet for skyldner til å spare sin sjanse til å få rettslig gjeldsordning.

Når det gjelder bistand fra økonomisk rådgiver i kommunene er vår erfaring at kommunene har en høy løsningsgrad på sakene de behandler. Vi har tidligere hatt kontakt med blant annet økonomiske rådgivere Oslo som har vist til en løsningsgrad som har ligget i overkant av 90 %. Å løse sakene utenrettslig bidrar derfor åpenbart til å spare namsmannen og domstolsapparatet for en stor arbeidsbelastning. I tillegg kommer skyldner i kontakt med kommunens hjelpeapparat som kan vurdere alternative virkemidler for å løse skyldners økonomiske problemer.

Asker og Bærum politidistrikt

Namsfogden

Når det gjelder selve endringsforslaget er vi enige at det bør innføres et unntak fra kravet om eget forsøk i de tilfeller hvor det ikke er trolig at utenrettslige forhandlinger vil føre frem. Den foreslåtte ordlyden ("*grunn til å anta*") legger imidlertid opp til en vurdering som i stor grad er preget av skjønn. Etter vår erfaring kan dette medføre stor variasjon ved praktisering av reglen. For å forhindre dette bør man enten innsnevre unntaket i ordlyden eller bruke forarbeidene til presisere hvilke tilfeller man sikter til.

Vedrørende forslaget om at det skal legges vekt på kommunens muligheter til å yte bistand og at vilkåret skal anses oppfylt dersom saken er oversendt fra kommunen med anbefaling, mener vi ikke bør innføres. Etter vår oppfatning er dette i strid med prinsippet om at det er skyldners egen evne til å komme til en utenrettslig ordning, som skal vurderes. Ved det nye forslaget "identifiseres" skyldner med kommunen, noe vi mener blir feil. Innføring av forslaget vil også kunne føre til en vilkårlig behandling ved at økonomiske rådgiver som er presset for tid, kan velge enkle løsninger. Vi kan da se for oss ressurssterke skyldnere som burde ha fått til utenrettslige løsninger, kan omgå vilkåret om eget forsøk. Vi mener dette er uheldig.

Låneopptak i gjeldsforhandlingsperioden

Etter vår erfaring er dette en problemstilling som svært sjeldent gjør seg gjeldende. Ut fra dette kan vi ikke se at det er behov for en lovendring på området. Vi er uansett svært skeptiske til å innføre en regel om at namsmannen skal bestemme om skyldner skal pådra seg ytterligere låneforpliktelser. Vi mener dette ligger utenfor namsmannens rolle og er usikre på om alle saksbehandlere besitter nødvendig kompetanse til å gi et slikt samtykke. Vi mener det er riktig å legge opp til partene å vurdere om dette er riktig.

Vi kan vanskelig se at skyldner i mange tilfeller har behov for omgående å avklare spørsmål om nytt låneopptak. I dag kan dette inkorporeres i forslag til frivillig gjeldsordning, når det sendes ut til kreditorene. Da forhandlingsperioden kun er på 4 måneder må skyldner uansett ikke vente lenge før spørsmålet avklares. Ved at nytt låneopptak inkorporeres i forslaget, kan også namsmannen avvise eventuelle grunnløse innsigelser.

Et alternativ til gjeldende lovforslag er å beholde dagens ordning med aksept fra kreditorene, men at det gis en henvisning til gol. § 4-12 første ledd fjerde pkt. Kreditorene vil da tvinges til å fremme innsigelse og også grunngi denne.

Gjeldsordning for skyldnere bosatt utenfor Norge

Vi kan se at det i visse tilfeller er behov for at også personer som ikke er bosatt i Norge skal kunne søke om gjeldsordning etter gjeldsordningsloven. Etter vår oppfatningen er behovet størst for norske statsborgere/utenlandske statsborgere som har bosatt seg i utlandet av helsemessige årsaker. Vi er usikre på om det er riktig å gjøre unntak fra dagens hovedregel. Dersom dette innføres bør det uansett være en snever adgang.

Flere problemstillinger melder seg dersom det åpnes for søknader fra søkere som er bosatt utenfor Norge. Endringsforslaget legger opp til at det skal legges vekt på "mulighetene for å få saken opplyst". Det vil helt åpenbart være vanskeligere å få saken tilstrekkelig opplyst. Forskjellige tidssoner kan vanskeliggjøre telefonsamtaler. Det vil være enklere å unndra eiendeler, da vi ikke har tilgang til formuesregistre i andre land. Dette kan for så vidt også være et problem for søkere som bor i Norge, men dette vil være en nærmere problemstilling for personer bosatt utenfor Norge. Det er i tillegg en godt innarbeidet praksis at namsmannen avvikler et møte med skyldner, etter at denne søker om gjeldsordning. Etter

vår erfaring får man alltid saken best opplyst ved et slikt møte. Vi mener denne formen for informasjon ikke bør undervurderes. Dersom det åpnes for utenlandsboende søkere vil vi miste denne informasjonsmuligheten, da det i mange tilfeller vil være urimelig å kreve at søker møter ved namsmannens kontor. Til slutt vil vi også nevne språkbarrierer som en utfordring dersom det åpnes for andre enn norske statsborgere/personer med lang botid i Norge. Gjeldsordningsloven har i dag ikke krav om norsk statsborgerskap og således har vi flere søker av utenlands opprinnelse. Eventuelle språkbarrierer løses imidlertid ved bruk av tolk. Denne muligheten vil være vanskelig ved søknader hvor søker ikke kan møte på namsmannens kontor.

En ytterligere problemstilling er at namsmannen, i gjeldforhandlingsperioden, skal sikre skyldners eiendeler samt beslutte trekk i skyldners lønn eller andre ytelser. Hvordan skal dette gjennomføres dersom skyldner har formuesgoder og arbeidsinntekt fra arbeidsgiver i landet de er bosatt i? Namsmannen har ingen myndighet til å legge ned et slikt trekk overfor en utenlandsk arbeidsgiver.

Endringsforslaget går videre ut på at det skal legges vekt på "skyldners tilknytning til Norge". Av forhold som det blant annet skal legges vekt på nevnes "folkeregistrert i Norge,.. norsk statsborger, hvor stor del av gjelden som er stiftet i Norge". Vi mener det er viktig at adgangen ikke gjøres for vid. For å bli folkeregistrert i Norge med norsk personnummer, kreves det kun arbeids- og oppholdstillatelse på over 6 måneder, samt at søker må bo i Norge i denne tiden. Kun et krav om folkeregistrering og hovedsakelig gjeldsstiftelse i Norge, vil etter vår oppfatning være for løs tilknytning. Dersom dette legges til grunn vil vi, spesielt med dagens arbeidsinnvandring, kunne få søknader fra personer som kun har bodd kort tid i Norge, men som allikevel har rukket å stifte gjeld. Vi mener en slik utvikling vil være uheldig og heller ikke hensikten bak endringsforslaget.

Etter vår oppfatning bør det enten stilles krav om norsk statsborgerskap eller et krav om minste botid i Norge. Eventuelt kan det innføres et vilkår om at skyldner mottar ytelser eller arbeidsinntekt fra Norge, at skyldner bor i utlandet av helsemessige årsaker m.v.

Dersom det åpnes for søknader fra personer som ikke er bosatt i Norge, støtter vi forslaget om å legge behandlingskompetansen til et av de større namsmannsdistriktene.

Utleggstrekk for skatte- og avgiftskrav i forhandlingsperioden

Vi er helt enige i forslaget vedrørende skatte- og avgiftskrav, og mener det nå vil bli bedre sammenheng i loven og mer samsvar mellom behandlingen av krav i gjeldsforhandlingsperioden og gjeldsordningsperioden.

Dersom det ikke er meningen å endre gjeldende rett når det gjelder krav som omhandles i gol. § 4-8, første ledd litra h, bør nåværende ordlyd beholdes. Ved gjeldende rett skal lønnstrekk fortsette å løpe i forhandlingsperioden, både når det gjelder straffebøter og krav på erstatning eller oppreisning. Ved å endre ordlyden til "*strafferettslige krav*" kan det tolkes som om reglen bare gjelder straffebøter. Dersom nåværende ordlyd ikke beholdes bør dette presiseres for å unngå misforståelser.

Behandling av krav sikret ved legalpant i bolig

Vi er enige i forslaget til lovendring og mener det er en fornuftig løsning som harmonerer med loven for øvrig og for så vidt også nåværende praktisering av slike krav. Det er imidlertid viktig å presisere om legalpantekravene utgjør andel av krav som faller innenfor

boligens omsetningsverdi med tillegg av 10 % eller om kravet trekkes ut. Når legalpantekravet gis full dekning bør det etter vår oppfatning ikke være en del av de krav som ligger innenfor omsetningsverdi + 10 %. At kravet trekkes ut vil også komme de øvrige kreditorene til gode ved at det frigjøres plass til bakenforliggende fordringshavere. Uansett bør spørsmålet presiseres for å unngå misforståelser og ulik praktisering av reglen.

Skatte- og avgiftskrav oppstått etter åpning

Vi er helt enige i korrigeringen av § 4-8, første ledd bokstav c, ved at disse restskattekravene dekkes fullt ut.

Vi er også enige i endringen i § 6-2 første ledd tredje og fjerde punktum. Vi mener imidlertid at det burde tas med en passus om at fordeling av tilgodebeløp kan skje uten at omgjøringssak iverksettes, tilsvarende ordlyden i 2.pkt. Det er ikke behov for omgjøring av gjeldsordningen da beløpet skal fordeles uansett størrelse.

Gjeldsordningsperiodens lengde, alternative oppgjørsformer mv.

- Oppgjør av gjeldsordning ved engangsinnbetaling

Namsfogden i Asker og Bærum er ikke for å innføre en regel om oppgjør ved engangsinnbetaling. Det er uttalt at formålet med å regulere innholde i selve avtalen, er at skyldner skal kunne legge problemene raskere bak seg, uten at kreditorene rammes og uten at det vil vekke anstøt blant andre skyldnere og samfunnet for øvrig. Det er også presisert at hovedreglen fortsatt skal være en gjeldsordningsperiode på 5 år. Dette tror vi ikke blir tilfelle dersom de foreslåtte endringene videreføres. Muligheten for at det da vil dannes en praksis bort fra hovedreglen er stor og det vil være fare for at gjeldsordningsinstituttet fremstår som en lettvinnt løsning.

Som nærmere begrunnelse for at vi ikke støtter forslaget vil vi for det første trekke frem at den foreslåtte ordningen favoriserer ressurssterke skyldnere, og således kan føre til en sosial skjevhet. Det vurderes i høringen at skyldnere skal foreta en engangsutbetaling finansiert ved lån, arv eller gave fra familie. Til dette vil vi påpeke at skyldnere som søker gjeldsordningen i de aller fleste tilfeller er personer som har misligholdt sine krav og også pådratt seg betalingsanmerkninger. Erfaringsmessig er muligheten deres derfor liten for å stifte et nytt lån. Dersom vi ser bort fra lånefinansiering sitter vi igjen med gave eller arv. Denne muligheten ligger stort sett hos de som kommer fra ressurssterke miljøer og vil ekskludere en rekke skyldnere. Dette mener vi er svært uheldig.

Det vil også være en fare for at gjeldsordningsinstituttet etter hvert vil fremstå som en lettvinnt løsning. Dersom forslaget videreføres, vil trolig majoriteten av skyldnere ønske å foreta en engangsinnbetaling. Dette vil da kunne fremstå som lovens hovedregel og vi vil lett kunne oppleve tilfeller som vil virke støtende på andre skyldnere, kreditorene og samfunnet for øvrig.

Etter vår mening er det heller ikke et stort behov for å innføre en regel om engangsinnbetaling som kan tvinges gjennom av tingretten. Vi mener dette i tilstrekkelig grad dekkes av utenrettslige ordninger eller forslag til frivillig gjeldsordning.

Dersom man ser det fra skyldners øyne vil engangsinnbetaling selvsagt fremstå som positiv løsning for de fleste. Likevel vil vi bemerke at en gjeldsordningsperiode, for en del

skyldnere, har en oppdragende effekt. I våre saker opplever vi stadig en høyere andel av forbruksgjeld, hvor skyldner til tider har hatt et for høyt forbruk. Det å gå gjennom en gjeldsordningsperiode er for mange en prosess hvor man venner seg til å leve innenfor økonomiske rammer.

Når det gjelder de foreslåtte alternativene til kontantoppgjør, mener vi at alternativ 1 og 3 bør være de aktuelle. Alternativ 2 som lyder på en dekning på minst 25 % vil ramme for vilkårlig. For skyldnere med store gjeldsposter vil dette være urealistisk. De gjenstående alternativene er relativt like, men vi er enige i vurderingen at det lett kan utvikle seg en ulik praksis omkring i landet dersom man velger løsningen med at det må antas at det gir ”kreditorene bedre dekning”.

For å oppsummere, er vi altså mot endringsforslaget. Dersom forslaget videreføres, mener vi, uavhengig av hvilket alternativ som velges, at det er viktig å foreta en innsnevring, slik at denne løsningen ikke utvikles til å fremstå som den praktiske hovedreglen.

- Gjeldsordningsperiodens lengde

Vi synes det er fornuftig å innføre en regel hvor det i enkelte tilfeller bør være en adgang til å korte ned perioden eller fastsette gjeldsordninger uten gjeldsordningsperiode. Høringsnotatet nevner aktuelle grupper som eldre personer, uføretrygdede og andre uten muligheter til bedring av sin økonomiske stilling. Dette er i samsvar med behovet ut fra våre erfaringer. I tillegg vil vi trekke frem de som har levd med gjelden over svært lang tid som en aktuell gruppe. Dette vil være personer som kunne ha fått stadfestet en gjeldsordning på et tidligere tidspunkt dersom de hadde fremlagt søknad tidligere.

Gjeldsordning for straffedømte

Vi er enige i endringsforslaget og forutsetter at hvilke typer av resosialiseringshensyn som særlig skal legges til grunn, blir behandlet i forarbeidene til lovendringen.

Etterperioden

Etter vår oppfatning har reglen om etterperiode liten praktisk betydning. For det første er det etter vår erfaring relativt sjeldent at spørsmålet gjør seg gjeldende. I tillegg er det et faktum at skyldner, i alle fall vedrørende arv, på lovlig måte enkelt kan innrette seg slik at bestemmelsen omgås. Reglen kan også bidra til sosial skjevhet ved at det er de mest ressurssterke som er nærmest til å kunne foreta en slik innretning/tilpasning.

For det andre oppleves bestemmelsen ofte som en ekstra belastning for en del skyldnere. Mange opplever en unødvendig usikkerhet etter gjennomført gjeldsordning, selv om skyldners plikter etter gjeldsordningsavtalen i realiteten ikke lenger eksisterer. De føler seg derfor ikke ferdige med gjeldsordningen før etterperioden er over. Dette forsterkes ved at reglen også oppleves noe uklar. Som eksempel på dette kan nevnes at retten i enkelte tilfeller har tolket ordlyden ”arv, gevinst eller liknende” feilaktig. Gjeldsordninger har i visse tilfeller blitt tilsidesatt ved vesentlige lønnsøkninger i etterperioden. Dette er etter vårt syn en klar feiltolkning av reglen, men uansett mener vi det er på sin plass med en konkretisering av hva som skal innfortolkes i ordlyden ”gevinst eller liknende”.

Ut i fra dette mener vi at etterperioden bør fjernes hvis man legger til grunn gjeldende rett, hvor den store hovedregel er at skyldnerne må gjennom en gjeldsordningsperiode.

Vi velger likevel å ta forbehold dersom endringsforslaget om kontantoppgjør/engangsutbetaling videreføres. Som tidligere nevnt mener vi dette er uheldig, men dersom det blir tilfelle er det viktigere at etterperioden beholdes for disse type oppgjør.

Behandling av straffebøter under gjeldsordning

Vi er enige i forslaget til lovendring som er en etterlengtet presisering av gjeldende rett vedrørende praktisering av straffebøter fastsatt ved dom.

Vedrørende straffebøter som er fastsatt ved forelegg mindre enn tre år før søknad fremmes opplever namsmyndighetene stadig problemer når det fremmes forslag om å ettergi disse kravene. I tolkningsuttalelse fra Justisdepartementet legges det opp til at forslag om ettergivelse i disse sakene skal fremlegges for påtalemyndighet/overordnet påtalemyndighet. Likevel opplever vi til stadighet at bøtekontorene eller vedkommende påtalemyndighet som har ilagt forelegget eller det forenklete forelegget stiller seg uforstående ved slike henvendelser.

I lys av dette ber vi om at praktiseringen av reglen må presiseres for påtalemyndighetene, slik at vi unngår ytterligere misforståelser.

Med hilsen

Camilla Lein Damsleth
Namsfogd

Saksbehandler:
Yngvar Larsen